

וארטים לפרשת ויחי

מח ה-ז. אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל וגו'. וברש"י דע לך שע"פ הדיבור עשיתי כן. וצריך להבין מה הקשר בין מיתת רחל (שהיה יעקב צריך לומר שקבר בדרך בית לחם ע"פ הדיבור) לאפרים ומנשה כראובן ושמעון. י"ל שיעקב אמר שיוסף מקבל פי שניים בנחלה, (היינו שהוא הבכור ומקבל ע"י מנשה ואפרים שהם כבי שבטים פי שניים). היה קשה ליוסף א"כ למה לאה קברה יחד עם יעקב במערת המכפלה ולא רחל, הא רחל יעקב הבית כי רואים שיוסף הוא הבכור, מזה שנאמר לו כראובן ושמעון יהיו. ע"ז תירץ לו יעקב דע לך שע"פ הדיבור עשיתי כן. **עו"ל** שיעקב לכאורה לא יכול לתת ליוסף ב' חלקים בארץ ישראל דהא אין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק. וארץ ישראל לכאורה עדיין לא הגיעה להם. וי"ל ע"פ הרמב"ן שארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו והיא בקדושתה עוד טרם נחלו את הארץ. וראייתו (שלא הרמב"ן ממה שרחל מתה לפני שהגיעו לארץ כדי שלא יהיה יעקב בארץ ישראל (ששם קיימו האבות את כל התורה) נשוי לבי אחיות. א"כ חזינו, אומר הרמב"ן, שהארץ היתה בקדושתה עוד קודם שעלו אליה, ולכן זה לא יראוי ויעקב יכול להוריש ד"ז לבניו בחייו. וזמ"ש אפרים ומנשה וגו'. ואיך אני יכול לתת ד"ז הרי זה ראוי, י"ל שרחל מתה בדרך. כי אר"י כבר שייכת לנו ולכן לא יכלה לעלות עמו כדי שלא יהיה נשוי בארץ לשתי אחיות. ומטעם זה אני מורישו ליוסף.

מח ז. ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה ואקברה שם. והנה הוסיף כאן רש"י מדת ארץ הוא אלפיים אמה מדידת תחום שבת. ויש להקשות הלא לעיל פרק ל"ה פסוק טז בסיפור של פטירת רחל ג"כ כתוב כברת ארץ ולמה שם רש"י לא אמר שזה בתוך תחום שבת של אלפיים אמה? וי"ל ששם זה לא עניין אף אחד מה הטעם קבר אותה באותו מקום. אבל כאן יעקב בא לספר ליוסף כדי שלא תהיה תערומת עליו למה לא קברה יחד עמו ועם האבות (וכמבואר ברש"י כאן), אומר רש"י שזה היה ע"פ הדיבור, והיה קשה לרש"י ממה התערומת שהיה ליוסף, וכן מה היה צריך לקבורה ע"פ הדיבור, הרי קיי"ל דמת מצווה קונה את מקומו ואסור לטלטלו, ולכן קברה היכן שמתה. וע"ז תירץ רש"י שהיה זה בתוך תחום אלפים אמה וקיי"ל (טור וי"ד ססד) דרק אם נמצא המת חוץ לתחום רק אז קונה את מקומו, וכשמת בתחום נקבר בעיר, והשיבו יעקב שזה ע"פ הדיבור.

מח טו טז. ויברך את יוסף וגו' המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים. וקשה בתחילה התחיל לברך את יוסף, ובסוף ברך את הנערים? וי"ל ע"פ תענית ה': שרב נחמן נפרד מרב יצחק ובקש ר"י שיברכו, אמר לו ר"נ אמשול לך משל לאילן וכו', אלא יהיה רצון שיהיו כמותך. ויוסף נמי, יעקב אמר אם אברכך בעשירות הרי יש לך הרבה כדכתיב וילקט יוסף את הכסף הנמצא במצרים, ואם יופי הרי יוסף היה יפה תואר. ואם בצדקות הרי למרות ירידת יוסף למצרים נשאר בצדקותו, אלא מה ברכו שבניו יהיו כמותו וזה הברכה הכי גדולה. (חכמת שלמה לרבי שלמה פרץ ממרוקו)

מט ג-ד. ראובן בכורי אתה וגו' פחו כמים. וברש"י מפסוד שחללת את השכינה שעלית על יצועי תפסיד את הכהונה. מה הקשר בין חילול כבוד השכינה ללקיחת הכהונה מראובן. מתרץ האוסטראבצא י"ל הנה רש"י ביושלו' מספר לנו מה הטעם שראובן בלבל את משכב אביו, משום דחס המקום על כבוד הצדיק יותר מכבודו. וא"כ כאן חס על כבוד אמו הצדיקה שלא תהיה פחותה מישפחת רחל, וזה עדיף על כבוד השכינה, עכ"ל. והנה איתא בנדרים לב. דהטעם שניטלה הכהונה מ"שם בן נח' הוא משם שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום, ואליבא דראובן שם עשה בסדר בזה שהקדים ברכת אברהם לברכת המקום (כי ס"ל שכבוד צדיק באמת כן עדיף על כבוד המקום) א"כ

לשיטתו הכהונה היתה יכולה להשאר אצל שם ולא דווקא אצל צאצאי אברהם, (אלא אולי אצל בנות תמר בתו של שם שיצאו ממנה פרץ וזרח).

מט ה. שמעון ולוי אחים כלי חמס מכרותיהם. אומר רש"י שהם היו בעצה אחת על מכירת יוסף כיון דכתיב ביה ויאמרו איש אל אחיו ועתה לנו ונהרגוהו (לעיל לו יט) מי הם? אם תאמר ראובן או יהודה הלא היו נגד הריגתו, ואם בני השפחות הרי לא הייתה שנאתם שלימה שנא' והוא נער את בני בלהה ובני זילפה. יששכר וזבולון לא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים מהם. ע"כ שמעון ולוי הם שקראם אביהם אחים. ויש להקשות מדוע על בני השפחות לא אמר רש"י שהטעם הוא כמו ביששכר וזבולון שלא היו מדברים בפני אחיהם הגדולים מהם, כך מקשה רבי יונתן איבשיץ? ומתרץ תרוץ נפלא ע"פ כתובות קג. דאיתא שם: כתוב כד את אביך ואת אמך. לרבות את אחיך הגדול, אומר רש"י דלפינן מ"ו את אמך ו"ו יתירה, והרבינו הוא באם כי אם היה הגדול גורם נזק לאם בלידתו לא היית יכול להוולד ולכן צריך לנהוג בו כבוד. לפי"ז מיושב נפלא כי בני השפחות יכלו לדבר בפני אחיהם הגדולים כי היו אחיהם רק מאב ולא הוצרכו לכבדם ולכן הוצרך לטעם שהוא נער את בני בלהה. משא"כ יששכר וזבולון.

מט כא. נפתלי אילה שלוחה הנותן אמרי שפר. ובתרגום: ונחלתו תיתן פירות שיהיו מודים ומברכים עליהם. וצריך להבין ד"ז הרי בכל הפירות יש דין להודות ולברך ע"כ להקב"ה, ומה המיוחד בנחלת נפתלי? וי"ל דהנה בגמי בברכות מד. כתוב שאם אדם אוכל מליח ופת מברך על המליח ופוטור את הפת. ומקשינן בגמי: ומי איכא מידי דהוי מליח עיקר ופת טפלה, ומתריצין באוכל פירות גינוסר שנו. ופרש"י פירות ארץ ים כינרת חשובים מן הפת, כיוון שהם מאוד מתוקים. וגינוסר היה בחלקו של נפתלי (בראשית רבה צט יב). וא"כ י"ל שזאת הכוונה בתרגום שגם אם אוכלים את הפירות מחלקו של נפתלי עם לחם, הפירות עיקר ומברכים על הפירות ולא על הלחם.

נ ה. אבי השביעני לאמר הנה אנכי מת בקברי אשר כריתני לי וגו'. רש"י מביא מהמדרש שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי והביא לעשו ואמר לו טול זה בשביל חלקך במערה. האוסטרובצאר ביאר את הטעם בחשבון שיעקב נתן ללבן עבור חלקו במערת המכפלה את כל מה שהרוויח בבית לבן. הנה איתא בבכורות נ. שהארבע מאות שקל כסף שנתן אברהם לעפרון תמורת מערת המכפלה היו מאה סלעים בכל שקל (רש"י שם) נמצא ששילם 40 אלף סלעים. ובמדרש רבה (עג יא) מובא שליעקב היה שישים ריבוא (600000) צאן מבית לבן. והנה מבואר בזבחים מת. ששוויה של שה הוא מעה כסף וא"כ היה ליעקב מבית לבן 600,000 מעות, והנה סלע הוא כד' מעות נמצא 2,400,000 מעות הוא 25 אלף סלעים. (25 כפול 24 שווה 600) ומצינו בכתובות נ. שיעקב הפריש חומש מנכסיו כדכתיב וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך. א"כ אם הוא הפריש חומש מעשרים וחמש נשאר לו 20 אלף סלעים וזה בדיוק השיעור של חלקו של עשו במערה (כי העשרים השניים היו שייכים ליעקב כי גם הוא יורש במערה כי כ"א קיבל מקום קבורה אחד בזה).

נ י. ויבואו עד גורן האטד ויעש לאביו אבל שבעת ימים. וקשה ע"ז א. מדוע רק יוסף התאבל ולא שאר האחים. וביותר קשה הרי דין אבילות הוא רק מהקבורה, ואיך התאבל הרבה קודם שנקבר אביו הרי זה מהלך כמה ימים עד ארץ כנען מקום קבורת אביו. והיה אפשר לומר שכיוון ששמו אותו בארון וסתמו במסמרים זה נחשב לסתימת הגולל והיו כקבורה כמו שפוסק הטור, אבל א"כ לומר כן כי מבואר בסוטה שעד הקבורה היה ארונו של יוסף פתוח, שמשופר שם שחושבים בן דן העיף את ראשו של עשו וזה נפל בין רגליו של יעקב משמע שהיה ארונו פתוח, וא"כ איך יוסף ישב שבעה? מתרץ

המהרש"א מכאן ראייה לשיטת הרמב"ן (מובא בטור ס"י שעה) דכשמוליכין המת לעיר כיוון שמסרוהו ליד המוליכין אותו לעיר אחרת חלה אבילות על הנשארים באותו העיר, וא"כ נראה דהרי כל האחים עלו עם אביהם לכנען לקבורו, ואילו ליוסף מלכי כנען לא נתנו לעלות מחשש שיכבוש את מלכותם, ולכך הוא נשאר בגורן האטד ולכן רק הוא התחיל אבילות ברגע שיצאו מהעיר כי אצלו זה נקרא כבר סתימת הגולל.

נ יד. וישב יוסף מצרימה וגו' לקבור את אביו אחרי קברו את אביו. ותמוה כפל הלשון, לקבור את אביו, ושוב אחרי קברו את אביו. מתרץ הראגאטשובער דהנה בירושלמי בתענית איתא שאבות העולם מונחים בקברם בדרך היסב. והנה דרך היסב היא כך: כשהם שניים, אז הגדול מיסב בימין והשני לשמאלו, וכשהם שלושה הגדול באמצע, השני עובר לימינו והשלישי לשמאלו ברכות מו: והנה בתחילה נקבר יצחק לשמאלו של אברהם, וכשהגיע יעקב היו צריכים להעביר את יצחק לימין אברהם כי הוא חשוב מיעקב. ולכן כתוב שהוא **קבר את אביו** יעקב אחרי קברו את אביו של יעקב דהיינו יצחק שהוציאו מהקבר והעבירו לימין אברהם. ולכן ג"כ בפרק נ"פ"ה כתוב בקברי אשר כריתני לי, כי יעקב בעצמו חפר את הבור שנקבר לבסוף. וכן בפרק ושכבתי עם אבותיו וקברתי בקבורתם זה כפשוטו.

נ יז. ועתה שא נא פשע אחיך וחסאתם. יש מחלוקת בחז"ל האם יעקב מחל לאחים או לא לרש"י יוסף מחל, ולרבינו בחיי יוסף לא מחל ולכך נענשו בעשרה הרוגי מלכות (ושמעתי שרבי מרדכי צוקרמן ביאר שיוסף נקרא יסוד ולא תורה בגלל ירידתו למצרים במחילה הוא לא מחל הרב אלישיב הביא ראייה לדברי רבינו בחיי. הנה ביומא פז. איתא כל המבקש מחילה מחברו אל יבקש ממנו יותר משלוש פעמים, וילפינן מהאחים שאמרו ליוסף אנא שא נא, ועתה שא נא. והיינו ג"פ נא' ונא הוא לשון בקשה ע"כ הגמי'. והנה אם נאמר שיוסף מחל לאחים אז מניין הראייה שמבקשים רק ג"פ אולי מבקשים מאה פעמים וכאן הוא מחל לאחר ג', ע"כ שהוא לא מחל. וראייה חזקה לרבינו בחיי.

נ כה. והעליתם את עצמותי מזה. אצל יוסף מצינו שנקרא עצמות יוסף. גם כאן ובבשלח שכתוב ויקח משה את עצמות יוסף עמו. משא"כ אצל יעקב לא מצינו הלשון של עצמות וצ"ב בדברי? ויש ליישב דהנה איתא ביהושע כד לב בזה"ל ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל קברום בשכם. וקשה איך קברו בשכם הרי שכם היא עיר מקלט וקיי"ל דערי מקלט לחיים ניתנו ולא לקבורה (מכות ט יב) וי"ל דאיתא בניזיר סה. מת שחסר אין לו תפוסה ולא שכונת קברות והיינו שאין לו דין של מת שקנה את מקומו. וא"כ י"ל שהפסוק בא לומר מה הטעם יוסף קבר בשכם אע"פ שהוא עיר מקלט שלחיים ניתנו ולא למות ומת קונה את מקומו, והנה מת שנחסר שאינו קונה את מקומו שרי לקברו. וזה מה שאמר יוסף והעליתם את עצמותי ואז הקבורה בשכם עפ"ד הוא. צנפת פענח.

נ כו. וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. ואיתא בחז"ל (מדר"ק ד) למה מת יוסף לפני אחיו משום שחנט את אביו. ותימא ע"ז הא חניטה עושים למלך ויוסף עשה זאת לכבוד אביו ומה טעם נחנט ע"כ? וי"ל ע"פ חז"ל במק"א (זוהר וישלח נה ועוד) שדוד לא היה אמור לחיות והוא חי שבעים שנה, וב שיטות מהיכן קיבל את השבעים שנה. או שהורידו מאדם הראשון שבעים שנה בשביל דוד, או שנתנו לו שנים מאברהם מיעקב ומיוסף, שהורידו משנותיהם ונתנו לדוד. והפלוגתא הזאת תלויה במחלוקת בתענית ה': שנחלקו אמוראים האם יעקב אבינו מת או לא מת. דלטעם שיעקב לא מת למה היו צריכים לקחת מאברהם ויוסף, יקחו לדוד רק משני יעקב כי זה לא על חשבון חיים של משהו. ומזה שיוסף חנט את אביו וי"ל דס"ל שהוא מם. א"כ צריכים לקחת משנותיו ולכן יוסף מת יותר צעיר כיון שחנט את אביו הודה שמת. חנוכת התורה.

הלכות מענייני הפרשה ומענייני דיומא

עוד דין: אסור להיכנס לביהכ"נ מפני הגשם. דעת רבי חיים קניבסקי שאם לפני ביהכ"נ יש גגון אז מותר להיכנס נמי לביהכ"נ כי מוכח שהטעם הוא לא משום הגשם כי היה יכול להיות בחוץ.

האם מותר לסתור את דברי אביו במילי דעלמא שאינו קשור לתורה. הנה בפרשתנו אומר יוסף אל אביו לא כן אבי כי זה הבכור. ילפינן מכאן שכל הבעיה לסתור דברי אביו הוא רק בעובר על ד"ת שאז יש פגיעה בכבודו. אבל בשאר הדברים מותר להעיר לאבא. כך כתב בצפנת פענח. אבל יש שחולקים ע"ז.

(ואם ישן שינת קבע בלילה וקם לפנות בוקר אפי' קודם עלות יברך), אבל ביום אחר מברך שוב (ולרוב הפוסקים אפי' אם היה ער בלילה), וה"ה אם בין ברכ לברק נתבהרו השמים **למברך** ולא ירד שום גשם ואז חזרו הברקים ורעמים יברך שוב. **נהגו העולם** לברך ברכות השבח בעמידה סידור בית יעקב. ורבי חיים קניבסקי אמר לי שלא צריך לעמוד.

עוד הלכה בענייני גשמים. פסק השו"ע שאם מה. בגד שנרטב אסור להניחו ולשטחו לייבש בשבת שמא יאמרו שכיבש בשבת ואפי' בחדרי חדרים אסור. ובשולחן שלמה הביא שמעיל גשם שנרטב מותר לתלות אותו לייבש כי כולם יודעים שנרטב מהגשם.

מאמרי מוסר וסיפורים בענייני הפרשה

מתענגי החיים, נוסף לכאבי הגוף ושבירתו, העונג היחידי היה לי בעשיית רצון קוני, ואין לי צער יותר גמור מכישלון בעוון. אך למרות כל הני"ל תמיד החזו"א הקרין שמחת חיים עצומה, מן אושר עלאי בלתי מוסבר. אומר מרן הרב וואזנר, אין זאת אלא משום שהטמין עצמו בתורה שהשכיחה ממנו את כל צרותיו הקשות מנשוא: חולי, עקרות וכו'. **ידוע שגם הרב שך אמר על עצמו** הרבה פעמים בשיחות: לא היה לי יום אחד טוב בחיים, מלא יסורים, עוני, שכול, וצער. אבל תמיד היה בשמחה, והטעם כנ"ל. וידוע שכשהיה נכנס לבית מדרש לגמ' שלו היה אומר אימתי, גן עדן עלי אדמות. וזה מה שאמר הרב שך: לזבולון יש עולם הבא, אבל ליששכר יש גם עולם הזה. **וכן הרב אלישיב** נפטרו לו 4 ילדים בחייו, והיה מלא חולי ומכאוב מגיל צעיר מאוד, עד כדי שהרופאים אמרו שספק רב אם יגיע לגיל 30 ותמיד היה לו מין אור כזה בפנים ושמחה, והכל הגיע מהתורה שכה אהב. **וידוע שר"ת בספר הישר** כתב שהגדרת **העולם הזה היא 'נווה התלאות'**, ואין אחד שלא עובר בעוה"ז תלאות ויסורים, אחד זה ביב"ח, אחד זה ביח"י, אחד זה בימיו, אחד זה בשלום בית, אחד זה בגידול הבנים, אחד זה בימחלות, ולא חסר... וא"א לפרטם כי רבים הם. והוא צרת רבים. ומי לא רוצה שמחת חיים, מי לא רוצה להיות מאושר עלי אדמות. אומרים לנו רבותינו: תורה משמחת לבב אנוש. (חלק נכבד מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא').

בפרשתנו מובאת ברכת יעקב לבניו ולנכדיו. ורואים איך בכל מילה ותנועה של הצדיק טמון הרבה מעבר לראיה שטחית. והדוגמא לכך היא הדרך שבה יעקב שם את הידים על ראשם של מנשה ואפרים. והנה ברכת צדיק מורידה את השפע שיש בשמים למתברך, וככל שהאדם יותר מאמין בכוח הברכה של הצדיק כך הברכה משפיעה עליו יותר. והבית יוסף כתב שלצדיקים כיוון שהם שקועים בתורה לא להם כח מיוחד להוריד את השפע מלמעלה למטה. וכע"ז האור החיים הקדוש כתב שהתנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה, ולעשות ככל אשר יגזרו עליהם, וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא. **רבי שלום שבדון** סיפר על יהודי בארה"ב שנפצע אנושות בתאונת דרכים, והרופאים קבעו שישאר לו שעות ספורות לחיות, אביו שכבד לא היה צעיר היה בביתו ולא ידע כלום מהנעשה, אחותו של הפצוע אמרה שחייבים להביא את האבא שייפרד מבנו לפני שיפטר מהעולם, אך האבא ליבו חלש ויש צד שהוא לא יוכל לעמוד בזה. בגלל זה החליטו שיביאו את האב לבית חולים והוא יראה לבד את מצבו, ואכן לקחו את האב ולא הודיעו לו שום דבר בדרך, והנה הגיעו לביה"ח ולמרות שהאב היה ליד מיטת בנו שהיה במצב אנוש הוא לא הראה שום סימן של צער או לחץ, בתחילה חשבו שהוא לא מבין את מצבו, אז הרופאים התחילו לומר לו לאט לאט ששאר לו עוד דקות אחדות, אך האב אמר בהחלטיות הוא יבריא... ואכן כך היה, לאחר מספר ימים למרות תחזיות הרופאים הבן שב לביתו בריא ושלם, שאלו את האבא איך ידעת מזה. אמר האב אני הייתי מתבררת הבעלי בתים שישבו ללמוד את המשנה ברורה כדי לבחון אם זה מתאים לבע"ב,

בארץ שנה אחת וזכה ללמוד באותה השנה אצל רבי אליהו לאפיאן בכפר חסידים, כעבור שנה הוא חזר לביתו ובתחוננים ביקש מאביו ללמוד תורה עד החתונה ואחרי החתונה הוא יילך ללימוד באוניברסיטה, אביו שראה כמה הוא משתוקק הסכים בשני תנאים א. שילמד בליקווד. ב. שאחרי החתונה הוא יילך לאוניברסיטה ויותר הוא לא יבקש ללמוד תורה. לימים הבחור התארס ובין האירוסין לחתונה הוא היה מדוכדך מהידיעה הזאת שעוד מעט הוא יצטרך לעזוב את חיי התורה. היה לו צער עצום מזה, אביו ששם לב לזה בתחילה הוא העלים עין אבל לאחר שהוא ראה שבנו כמעט נכנס למרה שחורה הוא קרא לבנו לילה לפני החתונה ואמר לו בני היקר, אני רואה את מצבך אני רוצה שתהיה מאושר אני מוותר לך לחמש שנים שאתה יכול להמשיך ללמוד בליקווד ואני אפרנס אותך באותם 5 שנים, אבל אחרי חמש שנים אתה חייב לצאת כדי שתהיה לך פרנסה. שבועיים אחרי החתונה האבא עבר דום לב והיה במצב של מוות קליני כשהרופאים לא נתנו שום סיכוי, והנה בניסי ניסים הוא חזר לאיתנו עד לתפקוד מלא, ביום נגמרו חמש שנים מהחתונה קיבל האב שוב דום לב והסתלק לבית עולמו, אמרו העולם מי יודע מי מחזיק את מי, אילו האבא היה לוקח ע"ע 50 שנה הוא היה זוכה להאריך ימים 50 שנה.

הרווח של היששכר כאן ששקוע בלימוד, הקב"ה בעזרו לפטרו מכל ענייני ה'דרך ארץ' ויש לו ס"ד מיוחדת שאין בילתה. ורואים בחוש שהלומדים אין להם את התלאות שיש לאלו שלא עמלים בתורה. ביתנא דבי אליהו פרשה ו' מופיע בזה"ל מפני מה זכה יעקב אבינו לחיים בלא צער ובלא יצר הרע בעולם הזה כמו שעתידי לצדיקים לעתידי לבוא? מפני שהיה בבית המדרש מקטנותו ועד זקנותו וכי' שנאמר ויעקב איש תם יושב אהלים. המאמר הזה מעורר פליאה עצומה. מה שיודע על חיי יעקב שהיה בלא צער שיקום בבקשה!!! הרי יעקב כל ימיו היה בצער מתקופת עשיו ואלפיו, ואח"כ לבן, הייתי ביום אכלני חורב וקרן בלילה ותיידד שנתי מעיני, אח"כ צרת דינה, מיתת רחל, ועד לתקופה שביקש לשבת בשלווה וקפץ עליו רוגזו של יוסף. ולאחמ"כ צרת שמעון, ובנימין. ורק ממש בסוף ימיו בגווש היה לו טוב. אבל התד"א אומר שזכה לחיים בלא צער וה-17 שנים האחרונות במחילה זה לא עיקר החיים. (אמנם נכון שיש משמעות בתד"א שהכוונה היא לשנים האחרונות, אך דברי הספד שנשא הרב וואזנר על הסטיפלער (מובא ב'אשכנזיה דרבי') הוא אמר שיש ראיות ברורות שכוונת התד"א **לכל השנים**) והשאלה היא גדולה היכן העוה"ז הגדול שזכה לו!!! התשובה על השאלה הזאת היא: **'פקודי ה' ישרים משמחי לב'.** נכון, היו ליעקב אבינו צרות שונות ומשונות, אבל אדם שקוע בלימוד, לא חש כלל את הצער שסיבבו, הוא היה טמון בבית שם ועבר במשך 14 שנה, טמון כמו מי שטמון באדמה, בלי טלפונים בלי עיתונים, בלי תנומה לעיניו, וכך הוא קנה בקיאות בכל מכתמי התורה, ודבקוהו העצומה בתורה השכיחה ממנו את כל היסורים שהיו מנת חלקו.

יש משפט דומה לזה ב'אגרות החזון איש' וז"ל בהיותי שבור ורצוף כל הימים ולא זכיתי לשום עונג

כמה הלכות בענייני ברכות על ברכים ורעמים: על ברק מברכים עושה מעשה בראשית ועל הרעם מברך שכחו וגבורתו. פוסק המשני"ב שאם החליף יצא יד"ח. **והברכה** צריכה להיות תוך כדי דיבור מהברק או מהרעם ולכן כשרואה ברק לא ימתין לרעם ואז יברך שניהם כי זה ברכה לבטלה דהוי יותר מכדי דיבור. ואם ברך ברכה אחת והתכוין על שניהם יצא בדיעבד. **כשרואים** ברק ורעם יחדיו יברך רק מעשה בראשית על שניהם. **בברק** לא צריך לראות את הברק אלא מספיק שיראה אור שבא ממנו. **ברק** ללא רעם כגון בימות החמה למשני"ב אין לברך עליהם (ולחזו"א מברך), ובימות הגשמים צריך לברך תמיד. **מי שברך** ביום לא ישוב ויברך שנית באותו היום כולל בלילה שלאחר מכן אפי' אם יישן או הסתח דעתו מהם

בפרשתנו זבולון לחוף ימים ישכון. וברש"י מהמדרש שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר והם עוסקים בתורה, ומובא בחז"ל שזבולון זוכה לשכר כמו יששכר וכתב הכל יקר שהקדים זבולון ליששכר אפי' שקנין תורה קודם לקנין סחורה מ"מ כיוון שאם אין קמח אין תורה הקדימה התורה את זבולון הקטן ליששכר. וכן בעירובין רבי מכבד עשירים. וכן פסק בקצשו"ע סימן כט' למעשה: שעשיר ממש ראי לך לכבדו והקב"ה לא סתם נתן לו עשירות. **וכן** כתוב בחת"ס שכשהזבולון עושה לש"ש, על היששכר מוטל החיוב להשתחוות לו ולהחזיק לו טובה, ולהיות נכנע אליו. **ואומר** רבי חיים קניבסקי בשם החזו"א שאם זה יגרום לו שילמד יותר טוב (ובודאי זה יגרום) רצון ה' שיעשה הסכם ובודאי שעל האדם מוטל לעשות רצון ה'. וכמו שאמר החזו"א לרבי יוסף דינקלס (קובץ אגרות א מט) מאי נפק"מ אם זה יורד מהעוה"ב אם תלמד יותר טוב אז זה רצון ה' (ולגוף העניין אמר החזו"א שזה מחלוקת האם יורד מהשכר). ולגבי אשה שמסייעת לבעלה ע"י ששולחת אותו ללמוד תורה רבי חיים קניבסקי אומר שנשים יישבו ליד הבעלים שלהם בעוה"ב. ואומרים בשם רבי יוסף חיים זוננפלד שהיה אומר אני אשב בזכות אשתי בגן עדן, כי אשתי תשב בזכות ששלחה אותי ללמוד ואפי' שאני לא למדתי כראוי אבל כיוון שהיא מצידה עשתה הכל שאני אלמד אז היא מקבלת שכר משלם, והיות זה לא לעניין שהיא תשב לבד אז אני בזכותה אשב ג"כ בגי"ע.

ואלו שמחזיקים תורה זוכים שילמדו אותם בשמים את כל מה שנלמד בזכות כספם. כן כותב החפץ חיים בשמה"ל שער התורה פ"ו. וידוע הסיפור על רבי חיים עוזר גרודזינסקי שהתקשה מאוד בעניין של אישה עגונה, ובלילה נגלה אליו הסנדלר של העיר שנפטר כמה ימים קודם לכן ואמר לו בקשר לעגונה עיין בספר פלוני, התעורר הרב והנה חלום, הוא פתח את הספר ומצא בו תשובה לספקותיו, הלך רבי חיים עוזר לחפץ חיים וסיפר לו המעשה, אמר לו הח"ח זה לא פלא אני מכיר את אותו סנדלר שהיה תורם רבות לשיבות ואברכים ובזכות זה בשמים גילו לו סודות התורה. ואותו סיפור היה ג"כ עם רבי חיים מולאז'ין. ושלמה המלך אמר בצל החכמה בצל הכסף, והיינו שהמקום המוצלח ביותר להשקיע את כספו הוא אצל לומדי תורה, כי תומכי התורה הקב"ה ילמד אותם את כל התורה.

התורה היא עץ החיים למחזיקים בה. ואלו המחזיקים תורה הם לא מחזיקים את התורה כי התורה לא צריכה שיחזיקו אותה, אלא הם מחזיקים בזכות התורה וכלשון הכתוב עץ חיים היא למחזיקים בה. ולא כתוב אותה. **וידוע** הסיפור על חמיו של רבי חיים מטעלה שהחזיק את חתנו רבי חיים במשך תקופה ארוכה, וביום שהספיק הוא מת. כי הוא לא החזיק את התורה אלא התורה החזיקה אותו. וגם בזמנינו התפרסם סיפור דומה שסיפר אותו רבי אליהו דיסקין, לפני מספר שנים היה בחור באמריקה שאביו מאוד רצה שילמד באוניברסיטה כדי שתהיה לו פרנסה וכי' אבל הבן חשקה נפשו בתורה וביקש מאביו שהוא רוצה לעלות ללמוד בארץ ישראל, הסכים האב אבל רק שנה אחת ואכן הבן עלה ללמוד

והחפץ חיים ברך אותנו שנזכה לאריכות ימים ולא ימותו ילדינו בחיינו. ואני כעת רק בן 72 שזה עדיין לא אריכות ימים ובהכרח הבן שלי יחיה...

רבי בן ציון פלמן סיפר על מעשה שהיה אצל החזון איש. במשפחה אחת שעלתה מהונגריה היו מתייעצים על כל דבר עם החזו"א, היתה להם אמונה תמימה בדברי החזו"א וקיימו כל דבריו בלי לזוז ימין ושמאל. פעם אחת ביום שישי סמוך לכניסת השבת התפוצץ בביתם הצינור הראשי של המים וכל הבית התמלא במים, היהודי לא היה לו מה לעשות, לא היה לו שום אפשרות לסגור את המים ועוד מעט הדלקת נרות מה יעשה. הוא רץ לחזו"א והתחיל לכתוב על הצרה שפקדה אותו, החזו"א שמע את הדברים ואמר לו מה אתה רוצה שאני אעשה? היהודי השיב בתמימות אני רוצה שהרב יאמר שהמים יפסיקו לזרום בצינור. החזו"א אמר המים יפסיקו לזרום. היהודי חזר לביתו הסמוך ואכן המים הפסיקו לזרום בצינור והשקט חזר לביתם, במוצ"ש חזר היהודי שוב לבית החזו"א ואמר מה נעשה כעת, אין לי מים בבית, אז מה אתה רוצה שאני אעשה שאל החזו"א, והיהודי בתום לב אמר שהרב יאמר שהמים יחזרו לזרום. החזו"א אמר והמים חזרו לזרום. אמר רבי בן ציון זה הכח של מי שמאמין אמונה שלימה בדברי החכם, אז אפשר לשנות את הטבע בעבורו, וככל היוצא מפי הצדיק יעשה.

אחד מחסידי הדברי חיים מצאנו היה שו"ח בניס, והוא החליט לעשות את הדרך הרחוקה לרבו בגלציה כדי לבקש ברכה להפקד בזש"ק. הוא הגיע לרבי וביקש ברכה, והרבי אמר לו בע"ה תזכה לבן זכר. כח האמונה שלו היה כ"כ חזק עד שכשהוא הגיע חזרה לעירו הוא נכנס למשרד הפנים הרוסי וביקש לרשום שנולד לו בן בשם יצחק. ובאמת אשתו נפקדה אך נולדה לו בת וכך במשך 5 שנים כל שנה נולדה לו בת והוא היה אומר הרבי אמר בן אז יהיה בן. כזאת היתה האמונה שלו. ואכן בלידה השישית נולד לו בן. ויקרא שמו יצחק שכבר לפני 5 שנים נרשם במשרד הפנים, אך כל שכניו נדו לו בראשם תראה זה לא בגלל ברכת הצדיק כי הנה נולדו לך 5 בנות מקודם, אך הוא בשלו, זה רק בזכות הברכה. לימים כשיצחק נהיה בן

13 נשלח לו צו גיוס לצבא הרוסי כיוון שהוא היה רשום שהוא בן 18 ויצחק הגיע אך כיוון שהוא היה נראה קטן וצנום יחסית לגילו 18 מיד קיבל פטור ובזכות זה הוא ניצל מהצבא הרוסי.

הרב זילברשטיין הביא סיפור שהיה אצל הרב אלישיב איך מה שיצא מפיו נתקיים במלואו. יהודי הגיע לפיתחו של הרב אלישיב וביקש לפתוח תיק גרושין, הרב אלישיב שאל מה הסיבה שהוא רוצה לפרק את ביתו? אמר לו היהודי שכאשתו משתמשת במסרק נשארם שם השערות וכמה שאמרתי לה לנקות את השערות אחרי השימוש הדבר לא הועיל, אמר הרב אלישיב אם אתה מוצא זמן לריב על שטויות כאלו סימן שהכל טוב לך, צריך שתרגיש דברים פחות נעימים ואז אולי תפסיקו לריב. הדבר יצא מפי הרב אלישיב והיהודי יצא מאולם ביה"ד הוא נפל ושבר את רגלו והובהל לבית חולים, בתחילה רבו המבקרים, אבל השיקום היה ארוך מדי והמבקרים התדלדלו עד שנשארה רק אשתו לסעוד אותו בחוליו, או אז הוא הבין שבעת מצוקה יש רק מישהו אחד ששומר לו נאמנות, כמובן מיד אחרי שחזר לביתו הוא סגר את התיק וחיו באושר ובאושר.

גם בזמנינו שיש הרבה הסתר פנים, עדיין רואים אצל גדולי ישראל, כ"א רואה אצל רבותיו מכל החוגים, ישועות שלא כדרך הטבע שברגע שיצא מפי הצדיק השתנו דברים לטובה. וכ"א מבני ביתו של רבי חיים מעיד שיום יום נראים שם ניסים גלויים, (וחייבים להדגיש את מה שכותב רבי חיים בספרו 'אורחות יושר' שהכל תלוי באמונה של השואל, והרבה פעמים הברכה לא טובה למבקש, ואנו לא יודעים חשבונות שמים). והרב אלישיב היה אומר שבדורנו הקב"ה מוריד את השפע לעולם דרך רבי חיים קניבסקי שניתן לו כח הברכה. נביא כאן כמה סיפורים ששמעתי מהרבנית קניבסקי עדות אישית על ניסים גלויים שהתרחשו אצל רבי חיים קניבסקי. אברך אחד שסבל רבות מצלקת האריות נכנס בערב פסח לרבי חיים קניבסקי וסיפר לו את היסורים הנוראים שיש לו מהמחלה הזאת, אמר לו רבי חיים בצקת!! מה הבעיה עוד מעט מכירת חמץ תמכור את הבצק לגוי וירווח לך, האברך לא שאל הרבה שאלות בימים

הארות וידיעות חשובות מגדולי ישראל ועוד ערוך בדרך שו"ת

הבאים כשבא לעשות מכירת חמץ הרב המוכר התפלא לראות שכתוב שהוא מוכר את הבצקת שבראותו, והנה זמן קצר לאחר חג הפסח האברך שב לבשר לרבי חיים שהיסורים הנוראים עברו, הוא הלך לבדיקה ואין כלום.

סיפור נוסף מסופר על רבי חיים קניבסקי שהגיעו אליו שתי משפחות מהתלמידי חכמים בבני ברק ובשרו שאירסו את ילדיהם זה עם זה אך אין להם כסף לחתן אותם רק סכום של ארבעים אלף דולר והם שאלו היכן יקנו דירה, אמר להם רבי חיים תקנו בבני ברק, כ"א מבין שלקנות דירה בבני ברק בארבעים אלף דולר כשדירה הכי קטנה עולה מאות אלפי דולר זה דבר שלא בא בחשבון, אך להם היה אמונת צדיקים חזקה מאוד והם פנו למשרד תיווך ואמרו שהם רוצים דירה בבני ברק בארבעים אלף דולר, המתווך צחק עליהם אך רשם את הפרטים, עוד באותו היום התקשר המתווך למשפחות והודיע שיש לו דירה בבני ברק בארבעים אלף, ההורים שאמונתם חזקה התרגשו לראות את ברכת הצדיק, והם אכן באו למשרד בשעה שנקבעה להם, שם חיכה להם יהודי מבוגר שאמר שיש לו דירת שלושה חדרים הוא מעוניין למכור שניים מתוכם לזוג צעיר שמתחתן כעת, בתנאי שהם ידאגו לו לכל צרכיו, הבעל יקח אותו לשיעורי תורה ולביהכ"נ והאשה תכין לו אוכל, וכיוון שאין לו צאצאים ברגע שימות הדירה תהיה שייכת לזוג, והכל בסכום של ארבעים אלף דולר, ההורים שאלו את פי הזוג והם אמרו שאמנם זה קשה אך רואים כאן סימן משמים, והביעו את הסכמתם לעניין. החוזה נחתם כדת והארבעים אלף הועברו לזקן, והנה יומיים לפני החתונה הזקן נפטר, ולזוג יש במרכז בני ברק דירת שלושה חדרים בארבעים אלף דולר...

משותקת כל ימיה ולא דיברה ולא עשתה כלום) הגיעה לנחם בביתם ברק בחורה מחיפה הרחוקה, וכשנשאלה למה היא הטרחה עצמה, אמרה בחורה שמשחר ילדותה היתה עם דימוי עצמי נמוך ביותר, כל מקום שהלכה הרגישה שהיא לא מצליחה וכולם מסתכלים עליה וכדו', לפני כמה שנים עברה משבר נפשי עמוק וכל הנסיונות לצאת מזה לא הצליחו, עד שבאה לעבוד במוסד 'עלה' ושם טיפלה במסירות באחותו וכל פעם שעברה על ידה היא (הנערה דינר) חייכה אליה, פתאום היא התחילה להרגיש שהיא שווה משהו, וחיוכים האלו שבו את ליבה, וכל בוקר כשהיא באה לעבוד היא חייכה בצפייה לקבל את החיוכים האלו, עד שלאט לאט יצאה מהמשבר וזאת הפעם הראשונה בחייה שהיא הרגישה בנויה וחזקה, וכעת היא מרגישה שהיא יכולה להתחתן ולבנות בית. והדברים נוראים למתבונן כמה אחריות יש לאדם על סביבתו, כמה אפשר לבנות אנשים עם חיוך ומילה טובה.

שאלה: האם אפשר ללמוד משניות לע"נ כמה אנשים? **תשובה:** הרב שטינמן אמר לנו (כשלמדנו בישיבה קטנה) שנאמר ע"ז נר לאחד נר למאה, וה"ה שאפשר להקדיש מסכת שבין כך לומד לע"נ אדם שנפטר.

שאלה: מתי הומצא החשמל? **תשובה:** עד יז טבת תר"ם היו משתמשים רק בנרות וזה הדבר היחיד ששימש לאור כשלא היה שמש וירח, ובשנת תר"ם השבוע לפני 130 שנה המציא תומס אדיסון את הנורה הראשונה, ובכך שינה את פני העולם.

שאלה: מה גורם אכילת סוכר וקמח לבן לגופי? **תשובה:** זה גורם התמכרות לסוכר וקמח לבן. ולכן

כשנמצאים אצלו, בימות החול בשבתות ובחגים בשעת הסעודה בשעות המנוחה, וכן זוכרני כשבא לבקר אצלנו, כולו סביב התורה מה אתם לומדים היכן אוחזים, וכשהייתי חוזר ל'שבתי' מהישיבה ולא הייתי מביא לו סיכומים ע"מ שלמדנו הוא היה בוחן אותי על הכל, כשהיה לי בר מצווה הוא בא לראות במשך שעה ארוכה את הספרים שקיבלתי כי זה מה שמעניין אותו כל החיים, אני חושב שהדרך שהוא הגיע לזה מלבד אהבת התורה ותפילות אביו הגדול, זה היעדים שהוא קבע לעצמו, והיינו שכל יום הוא מספיק כך וכך, ומרוב לחץ הוא קם כבר באחת בלילה להספיק את החובות שלו כלשוננו. ודבר בעתו מה טוב כעת יש התערורות גדולה ללימוד כל השי"ס כל אוב בדרכו הוא, מי שיקבע לעצמו חוק ולא יעבור כל יום אני מספיק כך וכך כמה שיותר מוקדם ביום אז יהיה לו יותר כח להמשיך בזה עד לסיומו המושלם של השי"ס.

שאלה: איזה ספר מרגיל את האדם בעיון נכון ועמוק. ומועיל לזכרון הסוגיות לכל פרטיהם והוא הספר שעליהם צמחו גדו"יי בהבנה בבהירות וידיעת התורה? **תשובה:** פירוש המהרש"א על השי"ס, במכתבי החזו"א כתב שלקנות גדלות בעיון התורה, ולהחכים מהתורה אפשר ע"י לימוד המהרש"א ועיין בהרבה אגרות מהחזו"א שהביא ד"ז. רבי חיים קניבסקי יודע את כל המהרש"א בע"פ ואף חיבר ע"ז ספר בילדותו. (וכן הביא החזו"א בשם הרע"א).

שאלה: האם שמבוגר מקבל מילה טובה מילד קטן זה מועיל לו? **תשובה:** שמעתי מהאברך הצדיק מגאוני הדור בענוה יראה מידות טובות, סיני ועוקר הרים, רבי שמשון ב"ר יהודה אריה דינר שליט"א שבימי השבעה על אחותו (שלמדה בעלה) והיתה

שאלה: ביום ראשון הבעל"ט מתחילים ימי השובבי"ם, מה צריך לעשות בשובבי"ם? **תשובה:** המשנה ברורה סו"ס תרפה' מצוין לדברי השע"ת והבאר היטב בעניני שובבי"ם, ושם איתא שיש הנהוגים להתענות בימי חמישי של שובבי"ם וכתב האר"י שימים אלו מסוגלים לתקון עוון קרי יותר מכל השנה, עכ"ל. ובקהילות רבות וישיבות שונות של ימינו נוהגים הנהגות יפות שמרבים בתורה ובעבודה וסיגופים איש לפי דרגתו ומעלתו. שמעתי מאחד מגדולי הדור שבזמן זה יש להתגבר על התאוות ופרט למעט בתענוגי האכילה.

שאלה: רוב העולם רצים ממשימה למשימה כל הזמן במצב שלא גומרים לעשות משימות, האם זה טוב לנו או שצריך יותר מנוחה? **תשובה:** מרגלא בפומיה של רבי יחזקאל לוינשטיין על הפסוק וירא מנוחה כי טוב וגוי ויט שכמו לסבול, והיינו שאם אדם מחפש מנוחה בעוה"ז הוא לא ישיב לנוח ולקרוא אלא יתמודד כל העת עם הטרדות והלחצים שלו ועי"ז הוא לא יתמוטט, כי ע"י התמודדות עם הטרדות הוא מחשל את עצמו. (ובודאי צריך קצת מנוחה, רק לשבת בחוסר מעש זה הכי גרוע, וסיפוק יש רק כשאדם בעשיה).

שאלה: רבים רוצים בימים אלו שוב להתחיל את השי"ס, אך רבים נשברים באמצע הדרך, מה הדרך לא להישבר באמצע הדרך, דברים שלמדנו מרבי חיים קניבסקי? **תשובה:** בשבת קודש פרשת ויחי יד טבת חל יום הולדתו של רבי חיים (נולד בתרפ"ח בפינסק) ומלידתו ועד היום 92 שנים כולו מקשה אחת של עמל התורה בצורה שא"א לתאר, אבא שלי תמיד אומר שהוא כבר למעלה מ-45 שנה נמצא במחיצתו והוא עדיין לא התרגל להתמדה הנוראית שלו, תמיד

